

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΓ' - φύλ. 20 *

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 23 ΤΟΥ ΜΑΗ 1915

* ΑΡΙΘΜΟΣ 565

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΜΕΡΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ «ΚΑΤΗΦΟΡΙΤΙΣΣΑ»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΜΗΛΑ. Παραμύθη.
ΑΡΓΥΡΙΩΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ Οί «Ηρώδες».
PAUL KELLER Τριαντάφυλλο στο δρόμο.
ΜΕΝΑΝΤΡΟΣ ΜΑΓΝΗΣ Γιά μιιά σύνθεση.
Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ Στην κόρη μου.
Κ. ΝΤΑΓΦΑΣ 'Ο Τάβανος (τέλος).
ΦΩΤΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ Μερικά γιά τήν Κατηφορίτισσα.
SCHILLER Η μοιρασιά τής γής.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΣΤΗΝ ΚΟΡΗ ΜΟΥ

Ένα τραγοέδι το πρώτ.
Κι' άλλοι μου σ'άν άρχίση!
Τόρμ' ή καρδιά μου νά ραίση
Κ' είναι ζοιμένη μου ή πνοή.

Χίλιον πουλιών όχλασιή
Καί κελιάδίστρα άκόμη βρούση.
Τραγοέδι νά σέ πώ ή μεθύση:
'Ω δ' ελασμένοι νάναι μου οι θεοί!

Καί σέ βασιλευμένη μου ζωή,
Ναρά σου τέτοια δύση!
Έσώ κλαδί τουδ τόχει άγγίσει
Μιάν αύρα καί τό γάνει καί θροεί...

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Ο κ. Κ. Θεοτόκης είχε τήν καλοσύνη, συντρέχοντις το έργο του «Νουμά», νά μάς στελέξει τήν άριστοτεχνική του μετάρφραση του «Ουδέλλου», πού θα τήν άρχινήσουμε στό «Νουμά» από το πρώτο φύλλο του ερχόμενου μήνα, δίνοντις στους άναγνώστες μας παχτικά 1-5 σελίδες σέ κάθε φύλλο. Έτσι ή μετάρφραση σέ τρείς μήνες ελπίζουμε νά περαστεί όλη. Η μετάρφραση του «Ουδέλλου» είναι σ' έντε-
μασίλλαβους στίχους.

Δέ θα ξαναμιλούσα γιά τήν «Παναγιά τήν Κατηφορίτισσα» τού φίλου μου κ. Χόρν, γιατί θαρρώ, πώς δε, τι είχα νά πώ γιά τό έργο, τό είπα στην έπιφυλλίδα, πού δημοσιεύτηκε στή «Νέα Ελλάδα», άν μέσα από τις γραμμές ενός άρθρου τού κ. Χατζόπουλου, στον περασμένο «Νουμά», δέν έδλεπα μιιά προσωπική κριτική γιά όσα είχα γράψει. Καί λέω προσωπική, γιατί έχτος κι από πολλές άλλες λεπτομέρειες, στρέφεται έναντίον εκείνων, πού κατηγορήσανε τό δράμα. Κ' επειδή, εγώ τουλάχιστο, καί πριν καί ύστερα από τήν παράσταση, μόνο επαινούς διάβασα, είμαι ύποχρεωμένος νά φανταστώ, πώς έμένα χτυπά ό γνωστός συγγραφέας, εζόν κι άν ό «Θεατρόφιλος» τού «Νουμά» δέχεται νά μοιραστή τήν έπίκριση μαζί μου.

Γνώριζα, πριν γράψω τήν κριτική μου εκείνη, τήν ιδέα τού κ. Χατζόπουλου γιά τό έργο, καί γι' αύτό προσπάθησα νά μιλήσω άνάμεσα από τις γραμμές άπ' εσθείας μέ τόν ίδιο. Δέ θέλησε όμως νά πειστή, κα γιά τόστο είμαι ύποχρεωμένος νά τού άπαντήσω καί πάλι.

Ο κ. Χατζόπουλος κατηγορεί εκείνους, πού, κατά τή γνώμη του, δέν έχουν πίστημα ίκανό νά τραβήχθ, από μιιά γνώσια βρασερή, άμεση, συγκίνηση. Καί φαντάζεται, πώς τή συγκίνηση αύτή τή χαρίζει μέ τό δράμα τού κ. Χόρν, γιατί δίνει «τήν άγωνία δύο φτωχών ύπάρξεων κυνηγημένων άφταιστα καί μύ, από τις σκοτεινές δύνάμες τής ανθρώπινης ζωής, τις άγνωστες δύνάμες, πού αποτελούνε τό μυστήριό τής».

Τό κύριο όμως λάθος τού έπικριτή βρίσκεται, κατά τή γνώμη μου, ίσχι ίσχι εδώ. Θαρρεί, πώς ένα έργο μπορεί νά πορευτή, βασιζόμενο μόνο σέ «σκοτεινές» καί σέ «άγνωστες» δύνάμες. Τό σκοτεινό όμως καί τό άγνωστο είναι χαρακτηρισμοί τού λογισμοῦ μας, τής επιστημονικής μας σκέψης, σά θέλετε. Η Τέχνη, ή άληθινή Τέχνη, προσπαθεί νά τά ξηγήσθ μέ τόν τρόπο τής όλα. Κρατιέται άπάνω σ' ένα άίστημά μας, άντλεί από μιιά ψυχική διάθεση, άληθινή κ' αιώνα. Καί μέ τή δύναμη τής φαντασίας, τό άλαθευτο αύτό σημαίει τού πραγματικού ποιητή, δημιουργεί τήν κατάλληλη άτμοσφαιρα, πού μέσα σ' αύτή όλα ζωντανεύουν. Τό έργο τού κ. Χόρν άτμοσφαιρα τέτοια δέν έχει. Η «δύναμη», πού σπρώχνουν στην καταστροφή, κάθε άλλο παρ' σκοτεινές καί άγνωστες είναι. Όμως δέν είναι κ' εκείνες, πού άπαιτούσε ή κολλιτεχνική έκμετάλλεψη τού θέματός του. Καί γι' αύτό, όπως θαρρώ, τ' απόδειξα στην έπιφυλλίδα μου, δέν έχει ένότητα. Η «μοίρα», όπως έγραφα, δέ φαίνεται πουθενά. Τήν αντικα-

τασταίνει ή ἀνήθικη ἀστυνομία. Καί ή δυστυχία τῶν «δου φτωχῶν ὑπάρξεων» μένει καί καλλιτεχνικά καί λογικά ἀδικαιολόγητη. Καί γι' αὐτό ἀντίς νά γεννᾶ ἔλεο, ὅπως φρονεῖ ὁ κ. Χατζόπουλος, γεννᾶ μόνο ἀπορία. Καί ή ἀληθινή αἰσθητικὴ συγκίνηση ἔχει κάνει φτερά.

*Ἐπειτα ὁ κ. Χατζόπουλος φαντάζεται, πῶς ὁ φίλος συγγραφέας τῆς «Κατηφορίτσας» βλέπει τὴ σύνθεσή του «σὲ ζωντανὲς εἰκόνες, μπόρει καί ζητοῦλεγει τὸ θέμα του σὲ δράση, κατορθώνει νά συγκεντρώη τὴ δράση, κτλ.». Ἐν πρόσεχε ὁμοῦ καλλίτερα ὁ ἑμμεσος ἐπικριτῆς μου, θὰ ἔβλεπε, πῶς ὁ κ. Χόρν βλέπει, σ' αὐτὸ τὸ ἔργο του, *εἰκόνες χωρὶς θέμα*. Γιατί ὅλες αἱ «δυνατὲς σκηνές» του δὲ δικαιολογοῦνται ψυχικά. Εἶναι ἐπιπόλαιες. Καί σὰν τέτοιες ἀδύνατα νά συγκινήσουν ἔπαιον βλέπει βελθότερα. Γιατί εἶναι, *δυστυχῶς* «ἐξωτερικὸς θόρυβος καί τρεῖς θεατρικὸς». Καί κάθε ἄλλο παρὰ τὰ «ζωντανὰς» μποροῦνε νά θεωρηθεῖν, ἀφοῦ φυγὴ τοὺς λείπει.

Θαρρῶ, πῶς κι αὐτὸ τὸ ξήγησα πλεονέκτερα στή σχετικὴ κριτικὴ μου. Κι ὁ κ. Χατζόπουλος θὰ συμφωνοῦσε μαζί μου, ἂν δὲν εἶχε προσπαθήσει ἀπ' τὰ μικρά του χρόνια, ὅπως ἄλλως τε κ' αἱ περισσότερα στή σημερινῇ ἐποχῇ, νά πνίξη μέσα του τὸ θερησκευτικὸ αἶσθημα, ἔτσι, πού τώρα, — ἔταν, ὑπερὰ ἀπὸ σκέψη καί παρατήρηση, γνώρισε σὴν ἄξια, πού ἔχει κι αὐτὸ στή ζωῇ — ἐπειδὴ δὲν μπορεῖ πιά νά τὸ νοιώσῃ ζωντανὸ μὲς στήν ψυχὴ του, τοῦ εἶναι ἂ ὕλατο καί νά ξεχωρίσῃ, ἂν, ὅπου παρουσιάζεται, εἶναι αὐτόρητο ἢ ψεύτικο. Ἡ ὑποκειμενικὴ του αὐτὴ θέσις, θαρρῶ, πῶς τὸν ἔκανε νά γελοιστῇ καί νά πάρῃ γιὰ τραγικὸ βάθος, ὅτι δὲν εἶτανε παρὰ σκηρικὸς ἀφρὸς μοναχά.

Καί κάτι ἄλλο θὰ λάβεινὰ τὸ θάρρος νά τοῦ παρατηρήσω: Πῶς δὲν εἶναι σωστὸ νά εἰρωτεύεται τὴν «Τρισεύγενη». Ἐχει μείνει μὲ τὴν ἐντύπωση τῆς ἀπαίσιος ἐκείνης παραστρατής. Εἶμαι βέβαιος, πῶς ἂν εὑρισκε τὴν εὐκαιρία νά τὴν ξαναδιαβάσῃ, θὰ τὴν ἀναγνώριζε γιὰ *πρότυπο καλλιτεχνικῆς ἐκμετάλλεψης ἐνὸς θέματος*. Καί σὰν τέτοια θέλω νά τὴ συστησῶ τώρα σὸ συμπληρικὸ συγγραφέα τῆς «Κατηφορίτσας». Ἐκεῖνο, πού πρέπει νά γυρεύουμε ἀπὸ ἕνα ἔργο τέχνης, εἶναι πρῶτα ἀπ' ὅλα τὸ καλλιτεχνικὸ ἀντίκρουσμα, τὸ καλλιτεχνικὸ ἄρπαγμα τοῦ θέματος. Μέσα σ' αὐτὸ θὰ βρισκονται καί τὰ βελθότερα δραματικὰ στοιχεῖα. Ἡ σκηρικὴ ἔκφρασις, τῶν στοιχείων αὐτῶν, ἔρχεται ἀργότερα. Καί τὴ στιγμή, πού ἡ Νεοελληνικὴ τέχνη βρίσκεται ἀκόμα σὰ σπαραγὰν, θαρρῶ, πῶς ἡ ἔκφρασις αὐτὴ πρέπει νά ἐνδιαφέρῃ τὸν κριτικὸ λιγώτερο ἀπὸ ὅλα τὰλλα.

ΦΩΤΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Η ΜΟΙΡΑΣΙΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

«Πάρτε τὸν κόσμον ! ἄνθρωποι εἶναι δικὸς σας,
Πάρτε» ἔκραξεν ὁ Δίας ἀπὸ ψηλά.
«Σᾶς τὸν χαρίζω γι' ἀναώνιο βίὸ σας·
Μὰ μοιραστῆτε ἀδερφικά».

Καθένας τρέχει εὐτὸς νά λάβῃ μέρος,
Κινᾶει μ' ἀσπουδα γέροντας καὶ νιὸς.
Γένεται τοῦ γεωργοῦ μοιράδι ὁ θέρους.
Τὸ λόγγο πιάνει ὁ κυνηγός.

Ὁ ἔμπορος μὲς στ' ἀμπύριά του σιοριάζει,
Ὁ γούμενος διαλέει κραισὶ κολό·
Ὁ ρήγας στοάτες καὶ γιοφύρι μ' φράζει
Καὶ λέει : «Τὸ δέκατο ἔχω γώ».

Ἄργα πολὺ ἀφοῦ ἡ μοιρασιά εἶχε γένει,
Ἐσίμωσε ἀπὸ ξέμαζρα ὁ ποιητής·
Ἄχ, πουθενὰ πλιά τίποτα δὲ μένει,
Τὸν κύριό του ἔχει καθετίς.

«Ἀλιά ! πρέπει νά βγῶ λησιμονημένος
Ἐγώ, ἐγὼ μόνο, ὁ πλιὸ πιστὸς σου γιὸς·»
Μὲ τέτοια σκουζιά ἐρίχτηκε ἠλιμμένος
Αὐτὸς στοῦ Δία τὸ θρόνο ὀμπρός.

«Ἄν ξέμεινες σιῶν ὄνειρον τοῖς τόποις,
Γιατί βραίνεις», λέει ὁ Θεός, «μ' ἐμέ·
Ποῦ ἦσουν, πού ἡ γῆς μοιράστη ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους·»
Εἶπε ὁ ποιητής : «Πλάγι σ' ἐσέ».

Μοῦ τράβις τὴ μυτιὰ τὸ πρόσωπό σου,
Τῶν ἐπουράνιων σου ἡ ἀρμονία τ' αὐτῆ·
Συχώρησε τὸ πνεῦμα, πού, ἀπ' τὸ φῶς σου
Μεθυσμένο, ἔχασε τὴ γῆ !»

«Καὶ τώρα; ὁ Δίας λέει — ὅλα ἔχω δοσμένα,
Καρπὸ φορὰ, κυνήγι καὶ ἀγορὰ·
Τὰ οὐράνια μου, ἂν ποθεῖς νά ζῆς μ' ἐμένα,
Θὰ σοῦ εἶναι, κάθε πού ἐξέχουαι, ἀνο χιὰ».

SCHILLER

— Τὸ Βιβλιοπωλεῖο Βασίλ. του καὶ Σί· (Σταδ. 42) ἔβγαλε σὲ τόμο ἔξομοιστο πλο 1, 2, 3 σελίδε. Ἐτο μῆλο τοῦ μικροῦ ἀδε φουρ καὶ τὸ σ' λά· 2 50 δ·. Στὰ τὸν μὲλο πωλεῖ· πωλιεῖται αἱ «Πρό·εξ» τῶν Πάνου Ταντανοῦ (Δφ. 1) καὶ τὰ ποιήματα τοῦ Α. Κουζοῦ α· τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου» (Δφ. 2)

ΓΙΑ ΜΙΑ ΣΥΝΘΕΣΗ

Τὸ πρόγραμμα τῆς τελευταίας συναυλίας τῆς ὁρχήστρας τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν πὸν δόθηκε τὴν προπερασμένη Τετάρτη στὸ Δημοτικὸ Θέατρο, μᾶς ἀνάγγελε καὶ μιὰ σύνθεση τοῦ νεοῦ μουσουργοῦ κ. Δ. Μητρόπουλου. Τὴ σύνθεση αὐτὴ πὸν φέρνει τὸν τίτλο «Ταφή» καὶ εἶναι δουλεμένη πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα, τῆς ταφῆς δηλαδὴ τοῦ Χριστοῦ (βάζει μάλιστα γιὰ μοτίβο καὶ τὰ σχετικὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελιστῆ Ματθαίου) διεύθυνε ὁ ἴδιος τῆς ὁ συνθέτης μ' ἀρκετὴ τέχνη. Στὸν κ. Μητρόπουλο, μ' ὅλο πὸν τὸσο πολλὸν νέος καὶ δὲν μπορούμε νὰ πούμε πὸς ἔχει φτάσει, φυσικὰ, σ' ἓνα σταθμὸ τῆς ἐξέλιξής του ἀκόμα, βλέπουμε ἓνα ξεχωριστὸ ταλέντο, μιὰν εὐγενικὰ ψυχικὴ διάθεση καὶ, τὸ πὸν πολὺ, μιὰ γνώση βαθειὰ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀρχαίας. Ὅλες αὐτὲς οἱ ἀρετὲς, ὑποθέτω, δὲν εἶναι καὶ ἀνάξιος προσοχῆς, σὰν πρόκειται μάλιστα γιὰ τεχνικὴ τὸσο πολὺν νέο, καθὼς εἴπαμε. Ἡ μουσικὴ δράση τῆς θρησκευτικῆς αὐτῆς σύνθεσης τοῦ κ. Μητρόπουλου, ξετυλίγεται ἔντεχνα καὶ στοχαστικὰ. Στὴν ἀρχὴ μᾶς παρουσιάζει τὴ νεκρικὴ λοιπὴ πὸν ἀκούγεται ἀπὸ μακριὰ καὶ ὅσο προχωρεῖ ἀκούγεται δυνατώτερα. Τὸ φῶς τῆς τῆς εἶναι χαρακτηριστικὸ. Ὁ κ. Μητρόπουλος δὲ μᾶς παρουσιάζει περιγραφικὸς μοιάζει στὴ μουσικὴ τὸν καὶ θέμε νὰ πιστεύουμε, μ' ὅλο πὸν τὸσο βαθιῆς τοῦ κ. Μαρσί, πὸς ἀργότερα δὲ θὰ ἀκολουθήσει τὴ νέαν αὐτὴ σχολὴ τῆς περιγραφικῆς μουσικῆς τοῦ Ντιμιτσοῦ, πὸν τὸσο πολλές φορές βαγνευτικὴ καριζατοῦρα.

Στὴν Ταφή του ὁ κ. Μητρόπουλος μᾶς φανερώνει ἀκόμα καὶ μιὰ βαθύτερη σκέψη. Τὸ φῶς τῆς του βγαίνοντας ἔξω ἀπὸ τὴν εἰς ἀπογραφικὴ περιστατικὴ ζωὴ τῆς τῆς, σὰ νὰ εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ αἰωνίου ἀνθρώπου, πὸν βαθιμένος στὴ δυστυχία ἀποζητᾷ μιὰ χαρὰ στὴ ζωὴ του, μιὰ χαρὰ πὸν νὰ μὴν πεθαίνει, ἢ τουλάχιστον, μιὰ χαρὰ πὸν νὰ πεθαίνει μαζί του.

Στὴν ἀνάπτυξη τῆς σύνθεσης τοῦ κ. Μητρόπουλου, εἶναι πὸν μᾶς παρουσιάζει τὴν λοιπὴ νὰ διαβαίνει, μᾶς ἀνάγει κάπως τὴ Marche nuptiale τοῦ Grieg.

Μα αὐτὸ δὲν ἔχει καμμιὰ σημασία, μὴ φορὰ πὸν ἀπορρὴ νὰ μὴν ἔγινε ἀπὸ μίμηση, μ' ἀλλὰ ἀπὸ τὴ σημασία τῆς ἰδιαίτης ἀνάγκης γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ μουσικοῦ τῆς θέματος. Ὁ τὸσο πὸν δουλεύει τὸ θέμα τοῦ αὐτοῦ, μᾶς κάνει νὰ χαρακτηρισίσουμε τὴ σύνθεσή του σὰ μιὰ fuga, τὸσο τεχνικὰ καὶ τὸσο ἐπιστημονικὰ δουλεμένη ὅμως γιὰ καθεὶ περίπτωση! Μ' ὅλα αὐτὰ δὲ θέμε νὰ πούμε πὸς δὲν ἔχουμε καὶ καμμιὰ ἐπιφύλαξη γιὰ τὸ ἔργο καὶ τὸ συνθέτη του. Ἔχουμε καὶ ἀρετὲς μάλιστα. Πολλὲς φορές τῆς εἴπαμε καὶ στὸν ἴδιο. Μὰ τί σημαίνει ἀφοῦ καὶ ὁ ἴδιος τὸ λέει: Εἶναι χαρακτηριστικὰ τὰ λόγια πὸν μᾶς εἶπε προχθὲς μετὰ τὴν ἐκτέλεση τῆς σύνθεσής του: «Σήμερα πὸν διεύθυνε τὴ σύνθεσή μου μπρὸς στὸν κόσμο. Ξέρετε πόσα

πράγματα βρήκα, πὸν ἂν εὕρισκα στὴν τελευταία δοκιμὴ τῆς ὁρχήστρας, θὰ τὰ τροποποιούσα;» Ὁ κ. Μητρόπουλος βρῖσκει ἀκόμα στὴ μεταβατικῆ, νὰ πούμε, ἐποχῆ του. Σὰ μελετῆσει πότερο, σὰ βρεῖ τὸν ἑαυτοῦ του, θὰ χρησιμοποιήσει, δίχως ἀμφιβολία, τῆς ἀνεχτίμητες μουσικῆς ἀρετῆς του, γιὰ ἓνα εἶδος μουσικῆς, ἢ καλύτερα γιὰ μιὰ μουσικὴ, πὸν ἢ τί εἶσε καὶ ἡ φιλοσοφικὴ τῆς ἀντίληψη νὰ βρῖσκονται πὸν κοντὰ στὴν ἐποχῆ μας.

ΜΕΝΑΝΤΡΟΣ ΜΑΓΝΗΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Πᾶς μου, γιατίκα. ἓνα παλιὸ καὶ φρατο παραμῦθι,
μιὰ κόρη ξανθὴ λέει,
πῶχει τὸν ἥλιο στὰ μαλλιά καὶ ἔχει καρδιὰ στὸν πόνο
τὸν ξένον ὅπου κλαίει.

«Ζοῦσε, παιδί μου, ἓναν καιρὸ παλιὸ. λησμονημένο,
—στοχάσου, εἶμωνα νιά,—
νιὸς καθάλλης τὴν τραγὴ ποὶ ταίριαζε ἀντρεία του
μ' ἑλθέσθη ὁμορφιά.
Καὶ ἔχεν ὁ νιὸς γι' Ἀγάπη του μιὰ ξανθομάλλα κόρη
μὲ τὰ δικὰ σου μάτια...
Κ' ἦρθε μιὰ μέρα ξέχωρη, πὸν σ' ἄτι του καθάλλας
περνώντας μονοπάτι,
τὴν ἀνταμώνει ἀπόκριμα καὶ τῆς γυρεύει ἓνα
λαχταριστὸ φιλί,
γιὰ νὰ τὸ πάρη συντροφιά στὸν πόλεμο, στὰ ξένα,
σὲ χώρα μακρυνή.
Γεθύσθη ἡ κόρη τὸ φιλί καὶ τοῦστελεν ἀκόμα
καὶ τὴν φωνὴ κοντὰ του.
Γιαυτὸ σὰν ὁ λησθέντης τῆς σκοτώθηκε μιὰ νύχτα
στὴ μάχη ἐκεῖ κάτω,
εἶδαν ἀπάνω του σκορπὸν ἀπροσπνευμένον ἱστικὸ
νὰ μοῖρεται πικρὰ,— ὀρέμενα τί κρημὸς!
καὶ στὸν νεκρὸν τὸ πρόσωπο, νὰ πικρῆ χαμογέλοιο
μέσ' τὴν ἀστροφεγγιά. — Πέρας ὁ καιρὸς!...

Σβόσθηκε ὁ λόγος ὁ στερνὸς καὶ σάπικος ἡ κυρούλα
μὲ κόμπο στὴν καρδιὰ τῆς.
Καὶ τὰ στεγνὰ τὰ μάτια τῆς ποὶ ἀπόμακρα κυττάζουν,
κυττάζουν στὰ παλιὰ τῆς...

Κ' ἡ κόρη μὲ τὸ μέταπο σκορπὸν στὴν ἀπαλάμη
καὶ σακρυστὴ ματιὰ.
τὸ χτύπο ἀκούει τῆς καρδιὰς σὰ νεκρικὴ καμπάνα
σ' ἐρημικὴ ἐκκλησιὰ.

ΚΑΡΑΡΕΘΗ ΔΗΛΙΑ

Ἐλλογὲς ἔχουμε τὴν ἐρχόμενη Κυριακὴ καὶ ὄμοιο ὁ
«Νουμάς», οὔτε γαρμποῦκα πολιτικὸ σὲ τοῦτο τὸ φῶλο. Τί
νὰ πει; Τὸ πολιτικὸ ζήτημα ἀναλύθηκε καὶ ζεστάθηκε στὶς
σελίδες του ἀπ' ὅλες τῆς μεριῆς σὲ σειρά φύλλα καὶ εἶται σή-
μερα πὸν ζυγώνει ἡ κρίσιμη μέρα, πὸν ὅσο αὐτὴ ἀποκα-
οῖσει τελικτικὰ τὴν τύχην τοῦ ἔθνους, ὁ «Νουμάς» θεωρεῖ
χρεὸς του νὰ συστήσει στοὺς ἀναγνώστες του νὰ ψηφίσουν
τοῦτῃ τὴν φορὰ σύστημα, καὶ ὄχι ἐκλεχτικὰ, ἀφίνοντας τὸ
ξεδιόλεγμα γιὰ κατοπινούς, ὁμαλώτερους καιροὺς.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΘΘ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΡΑΦΕΙΑ : ΑΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ
Συνταρομή χρονιάτικη : Αρ. 20.

Βρίσκεται επί βιβλιοπωλείο Βασιλείου (όδός Σταδίου 42)
καί επί εφημεριδοπωλείο Γιαννοπούλου, όδός Πανεπιστημίου 81, (Χαυτεία).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

ΕΙΧΑΜΕ τάξει επί περασμένο φύλλο πώς θά ξανακατωπύσουμε επί τούτες δύο τίς στήλες κάποιον άρθρο συκοφαντικό του «Χρήπ», πώς θά καταγγείλουμε επί δικαιοσύνη τό σεβάσιμο κ. Χαρίλαο Παπαντωνίου και πώς θά ζητήσουμε επίτέλους κάποιαν ίκανοποίηση, απέναντι τής κοινωνίας, γιά τή λάσπη που ρήχτηκε από άναντρούς συκοφάντες επί όνομά μας. Τό μελετήσαμε όμως καλύτερα και ψυχρότερα τό ζήτημα και τό βρήκαμε ταπεινωτικό γιά μάς να καταβούμε επί τέτιον άγώνα και να πακιστούμε από τόν κ. Παπαντωνίου να πάψει να συκοφαντεί. Άρκετή γιά μάς ίκανοποίηση μένει τό πόρισμα τής άστυρίας άνάκρισης που κατάρριψε συθέμελα τή βρωμερή συκοφαντία και άπόδειξε θεοφάνερα πώς τό συκοφαντημένο παιδί ξέρει να τιμάει και τό μισμα που φέρνει και τη στολή που δεκαοχτώ μήνες τώρα φοράει, χωρίς να τή λερώνει ούτε με μίανης ήμέρας περιερισμό.

Είναι αδύνατο, όσο κι αν είναι συκοφάντης, να μην έχει και κάποιαν συνείδηση ή κ. Χαρίλαος. Τόν άφίνουμε λοιπόν να λογαριαστεί μαζί τής. Είναι όπως δήποτε τιμωρία και αυτό.

***

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ μας σώθηκε. Άδιάφορο τώρα αν ή σωτηρία ήρθε από τήν επιστήμη, από τό γερό οργανισμό του, ή από τήν εικόνα τής Παναγίας. Το ζήτημα είναι πώς σώθηκε και καιρός πιά να σιωθούμε και μεις από τό θρησκευτικό παρακλήρημα που μάς έφερε ή σωτηρία του.

Όσο τόσο και γι' αυτό τό κακό, όπως και γιά όλα τάλλα, φταίστες ή τύπος μας που, κυταζοντας και λογαριάζοντας μόνο τήν κυκλοφορία του, έχμεταλλεύεται κατηλιτικά κάθε αδυναμία του άγαθοού και άμφοφτου όχλου και αντί, καθώς είχε χρέος, να φροντίζει πώς να τού ανοίγει τά μάτια, τού τά σφηνώνει με ψαχνόκολλα γιά να μπορεί να τού κλέσει άκοπώτερα τήν πεντάρα του.

Με λύπη μας είδαμε να δουλεύουν γι' αυτό τό όλεθριο αποστράγγωμα τού λαού και χρονογραφικοί, ποδύτuche νάναι και επίσημοι και που περιμενε κανείς να νάντι-

δράσουν, κι ά δεν είχαν τό ψυχικό κουράγιο να ποδν τήν αλήθεια, να μην κρατοδνε τουλάχιστο τό ίσα στην ψευτιά.

***

«ΑΛΚΗΣ, ό νέος» του Ξενοπούλου άποτύχε πανηγυρικά. Ό κόσμος που τό είδε τό έργο επί θέατρο έπληξε, και έτσι ό Ξενοπούλος, που τόσο διαφέρνεται γιά τό γούστο και γιά τή γνώμη του κόσμου, πέρασε επί θεατρικά του κατάσταχα μίαν άποτυχία κλασική.

Φταίει τό έργο; Όχι. «Άλκης, ό νέος» δεν είναι ούτε καλύτερος ούτε χειρότερος από τάλλα του τά έργα. Δεν είναι όμως έργο γιά σκηνή. Γιά διάβασμα, ίσως. Κι ό Ξενοπούλος έπεσε έξω, όχι γιά τή έγραφή τό έργο, μά γιά τήν άκούσε τόν κ. Θεοδωρίδη, τό διευθυντή του «Θεάτρου Κυβέλης», που ξέρει τή σκηνή και που τονε συδούλεψε να μην τό δώσει τό έργο γιά παράσταση. Ό Ξενοπούλος όμως έχει πείσματα φιλολογικά και τά πείσματά του αυτά τονε φέρννε στην προχτεσινή άποτυχία.

ΟΙ «ΠΡΟΣΕΣ»

Ό Άργύρης Ήφραχιώτης έστειλε επί Πάνο Δ. Ταγκόπουλο τό ακόλουθα γράμμα :

Hall, 17.5.1915.

Άγαπητέ Κύριε,

Έλπίζω να μη νομίζετε πώς λέω υπερβολές γράφοντάς σας πώς διαβέζω τίς «Πρόσες» σας γιά να μαθαίνω, και άς είναι και άσγά. Ναί, να τή μαθαίνω τήν άθάνατη αυτή γλώσσα, που τήν κατέχετε τόσο βίαιά και που είναι τόσο πλούσια και σε μορφή και σε χρώμα.

Είναι ένα γλυκό κελάιδημα από τήν άσγή ως τό τέλος τό βιβλιαράκι σας. Γλυκό και ζωή γεμάτο. Θιλούσουμε και άλλα μεγαλήθημα, τό ξέρω.

Πάντα δικός σας

ΑΡΙΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

— Οι στίχοι επί Βασιλιά μας που τυποήσαν επί περασμένο φύλλο (σελίδα 223), ξανατυποήθη και τήν ερασμένη Πέμπτη σούς «Καρύνη», είτου από επί όλοέλιδη είλίνα του Βασιλιά. Οι στίχοι αυτοί γαρτήσαν επί τόν αντιβασιλικό Τεργάζου, κ. Χαρίλαο Παπαντωνίου.

— Ένα άφορο, ένα κλάμα καλύτερα, με τόν τίλο «Ό πόνος του δούλου Έλληναίου» ήρωσιστή και στη χροσνή «Νέα Έλλάδα» Τόλει γάρει ό κ. Γ. Κ. Ζερβός, ενισώτης σλαβωμένο από τήν Κόσμο και είναι άδύνατο να τό διαβάσει Ρωμός και να μην του ραγιστεί ή ψυχή.

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ

(Από τον πρώτο τόμο του «GOLD UND MYRRHE»)

Σούρουπο! Ένα παραξενό μάγεμα άπλώνει ή λέξη, μιά πιό πολύ ήδια ή ώρα.

Στό φαντασμώδικο ίσκιόφωτο, στό άθέδαχο μισόφωτο, φαντάζει τό αδύνατο δυνατό, ή εύτυχία άτέλειωτη, μιά και ό ίσκιος τής δυστυχίας γιγαντένιος και έτσι ό δνειροπόλος τό σούρουπο ύφάνει στό δνειρά του και τά ίδανικά ένα φόρεμα από χίλιες μυριόχρωμες κλωστής τής φαντασίας, έτσι γυρεύει στό σούρουπο ή εύτυχία νά πεταχτή από τό στόμος του εύτυχισμένου και έτσι ό δυστυχισμένος δέν ανατρομάζει ποτέ πριν από τή δυστυχία σά στον ίσκιος τής κρεμάμενης νόχτας.

Στό σούρουπο και ή θύμησι, άσκώνεται αγαπιότερη από τον τάφο τής και μπαίνει στον άνθρωπο και σμίγει στην καρδιά του παλιές χαρές και παλιούς πόνους σέ γλυκειά μελαγχολία. Και τό προστατευτικό σκοτάδι κρύβει τή σιγανή, τής κυριαρχία ώστε νά μήν τή γροικάει κανένα άσκαπο μάτι.

Καίνα σούρουπο. Καθόμουνα νηιά στό φίλο μου και σήμερα καθώς πάντα. Ο φίλος μου είναι ένας πολύ δυνατός μουσικός, ένας ξεχωριστός άνθρωπος. Μπορώ έτσι να μιλή, ως είμαι και φίλος του.

Τό γραφείο του έχει μιά πολύ άπλή διακόσμηση, όμως στο παραθύρι πλάι μιά αναπαυτική πολυθρόνα. Σ' αυτήνε συνειθίζω πιό πολύ νά κάθομαι. Από τό μέρος αυτό έχει κανείς μιά πολύ ήραία θέα σ' ένα παντομίμο εθρηνικό περιβάλλ. Στό περιόδο είναι πολύ άψηλα, χέρικα δέντρα και—κανένας άνθρωπος.

Ο φίλος μου παίζει βιολί. Τό συνειθίζει πιότερο στό σούρουπο. Στό μεταξύ πηγαινόρχεται στην κλίμαρα και κερνά φορά στέκει έρθιος άκκουμπώντας στον τοίχο. Σήμερα έπειτα από θερμό παρακάλι μου έπαιξε

Τό «ναδέρν» ενός ξακουσμένου δασκάλου κι άμέσως έπειτα μερικές βυρικτιόνες πάνου σ' ένα παλιό παιδιάτικο τραγούδι. Ύστερα παίζει για τον εαυτό του, και τότες είναι πού γίνεται όλο κι ήραιότερο—σά νά σέ κάνη νά πιθώμας κάτι.

Σάν άκούει κανείς συχνότερα καλή μουσική, μαθαίνει πρώτα νά υποψιάζει τό πνεύμα τής, σιγά σιγά νά τό αίστάνεται και στο τέλος νά τό καταλαβαίνη, όμως τό αίστημα μένει πάντα ή ούσία. Έτσι και γώ σήμερα κούω κερσότερο με την καρδιά παρά με το νού.

Στήν αρχή δέ μου είναι τόσο δύσκολο νά νοιώσω τή μουσική. Είναι μιά γλυκειά δήγησι, έτσι από τό βιολί αναδύεται, μιά δήγησι ή μιά εικόνα, και τό περιεχόμενο είναι: λουλουδιό μύρο, πουλιό κελιάδισμα, πηγή μουρμούρισμα, δάσος ήρόισμα, άνοιξη Μάης. Όμως ύστερα του πουλιό τό λάλημα περνάει: έσάνθρωπινο τραγούδι. Τι έτσι κανένα πουλιό δέν τρα-

γουδει, μήτε κι αυτό τάγδόνι, τέτοιους ήχους έχει μόνο τό ανθρώπινο πλάσμα, σάν αγάλλεται και μύρεται και τρέμει και έλπίζει και δειλιάζει: στής αγάπης τό τραγούδι.

Τότες ξάφνου ό γλυκός σκοπός κόβει άπότομα. Ένας βελός τόνος ταραζει τή γλυκειάν άρμονία.

Τάχα νά τόνωσα καλά; Μιά νά, βγαίνει καθάρια ή ήδα: Μάης, αγάπης μακρυότη, χωρισμός—τό αιώνο τραγούδι. Ένα τέτιο μοτίβο όμως ή νάτανε πολύ κοινό για κάθε καλό μουσικό, πρέπει πίσω απ' αυτό κάτι άλλο νά στέκη κρυμένο.

Ο βελός τόνος ξαναγυρίζει όλοένα, μιά δέν ήχαι ηριγερά ή ταυτιά ξεσκίζοντε, σάν πού ή ήχούσε, αν ανιστόραγε ένα τυχαίο ή άπότομο τέλος. Κόιτεται ένα βουβό μαρτύριο σ' αυτό τον τόνο, ένα δειλισμένο αναρώτημα, μιά πεισματώδικο αντίστιση, ένα έλπίδας άνημα και πάλι άπέλπισμα. Από ήρα σέ ήρα άνεοάινει ή μελωδία, σ' ένα παράφορο πέρασμα πετώντας, στής αγάπης τό μοτίβο παλε. Τού κικού, ξαναπεφτε, σά ήδια! Και έπειτα κόβεται ό σκοπός. Μ' έναν εύγε νικόν ήχο τελώνεται. Όχι παραφωνα, καθώς ύπόπτεια. Αυτές είναι ένας άποχαριστικός έδωηρός, ηεληματικός, δυστυχισμένος, δίχως άγκάχησι.

Ο φίλος μου άπομεινε κικκομπισμένος στον τοίχο. Μ' όλο τό σκοτιόισμα, μου φάνηκε πως τον είδα νά τρέμη σιγανό. Και τότες ένοιώσα, κι άκουσα μιά μουσική, ξομολόγησι.

Μιά πάψη, έπειτα ξαναδράχτει τό βιολί, αυτή τη φορά μ' ένα αήμισιο του Μπατόσεν. Νοιώσω τό φίλο μου, ήλει νά ήσυχήση.

Όμως έμένα δέ μου φεύγει τό πού άκουσα από τό νού. Σκακίζω, σκακίζω και δέ φτάνω σέ κανένα ξεσπερο συμπέρασμα. Κι όμως σά νά διαστάνηκα τήν αλήθεια.

Στό παραθύριό τό ξύλο βρισκώ ένα μελόδι κ' ένα κομάτι χαρτί. Μες στό σκοτάδι πιάνω νά γραψώ—δύο στίχους πεταχτά, όπως μούρχονται κείνη τή στιγμή, στό νού.

Στό δρόμο μου πού πάγαμνα
 άπάντησα 'να ρόδο,
 μου γέλαγε,
 δροσιά κι ήμορφο σάν τήν αυγή.

Δέν μπόρεσα πολύ νά τή χαρώ
 τιά μαγεμένα ντροπαλά του κάλλι,
 μακριά του έτρεπε, μακριά νά φύγω—
 τρανταφυλλάκι μου, ό Θεός νά σέ φυλάγη!

Τὸ adagio τέλιωσε. Ὁ φίλος μου κάνει δυὸ γύρες ἀκόμα στὴν κάμαρα, ἔπειτα ἀνάβει τὴ λάμπα. Βιαζομαι νὰ κρύψω τὸ σημεῖμά μου· μὰ τὸ παίρνει κιόλας τὸ μάτι του.

«Ἐγραφε;»

«Δυὸ στίχους μὲ ἄταχτο ρυθμὸ, τίποτα τῆς προκοκῆς—ἄφισε!»

Μὲ κοιτάζει μὲ πικρὰ ξενη, ξετσικτὴ ματιά.

«Φέρε δῶ!»

«Σοῦ τὸ εἶπα, δὲν εἶναι τίποτα,—πεζοὶ στίχοι— θύμησε...»

«Παρακαλῶ, μὴν παιδιαρίζεις καὶ μὴ θές παρακάλια», εἶπε νευρικὰ καὶ μοῦ ἄρπαξε τὸ φύλλο ἀπὸ τὸ χέρι.

Στὸ γοργὸ διάβασμα τὸ χροῖ του πρόσωπο βάφεται κόκκινο. Μιά στιγμὸν κρατᾷ τὸ κεφάλι χαμηλωμένο, ἔπειτα ἀνασηκώνει ἀπότομα τὰ μεγάλα του μάτια.

«Τὸ κατάλαβες, αὐτό;»

Καὶ δείχνει μ' ἓνα γνέψιμο τοῦ κεφαλοῦ τὸ βιολί.

«Ἄν τὸ κατάλαβες;—Ὅχι! Τὸ νοῖωσα μοναχὰ στίς γενικὲς γραμμὲς του.»

Διαβάζει τοὺς στίχους ἄλλη μιὰ φορά.

«Πετυχημένο καὶ μάλιστα κατάλαβα πετυχημένο! Πιστεύω βέβαια, πὼς δὲ θὰ σοῦ εἶναι πολὺ ξάστερο, ὅτι ἔγραψες. Ὅτι τὸ αἰσθάνθηκες τέλεια—ἀπὸ ψυχρόμητο. Ὑπάρχει μέσα ἡ ἀλήθεια, δίχως ἄλλο! Στὰ λόγια: «Δὲν μπορεσα πολὺ νὰ τὸ χαρῶ» καὶ μάλιστα στὸ «ἔπρεπε μακριὰ νὰ φύγω», σὲ κείνο τὸ «ἔπρεπε».

«Μὰ ἴσα ἴσα τὴν αἰτία αὐτοῦ τοῦ «ἔπρεπε» δὲν τὴν καταλαβαίνω!»

«Γυρεύεις ἐξήγηση;»

«Δὲ γυρεύω τίποτα. Ξέρεις, πὼς δὲν ἤθελα νὰ σοῦ ἀφήσω τοὺς στίχους, ἔπειτα δὲν εἶμαι καὶ τόσο ἀδιάκριτος, νὰ σὲ ρωτήσω γιὰ περασμένα ἐπεισόδια.»

Δὲν τὸν παραξενεύει καθόλου, καὶ τὸ δείχνει, πὼς ἐγὼ σχετίζω ὅλη αὐτὴ τὴν ὑπόθεσιν μὲ τὸν ἴδιον. Γνέφει μόνο ἄφωτος μὲ τὸ κεφάλι. Ἐπειτα καθίζει σιμά μου.

«Ἀφῆσέ μου τὸ χαρτί, μᾶρέσει μ' ὅλο τὸν ἄμουσο ρυθμὸ του, καὶ μοῦ ταιριάζει. Θέλω νὰ κάμω μιὰ μελωδία πανοῦ σ' αὐτό.»

Γιὰ λίγο καθίσαμε ὁ ἓνας ἀντίκρυ στὸν ἄλλον σωμαίνοντας. Ἐπειτα ἀρχίζει μὲ σιγανή, συγκινημένη φωνή:

«Ἡ θύμησιν μᾶδραξε δυνατὰ, θέλω νὰ σοῦ τὰ πῶ.

«Ἄς μείνουμε σιμότερα στὴν εἰκόνα σου μὲ τὸ τρανταφυλλάκι. Ἀπαντᾷ κανεὶς στὸ δρόμο του ἓνα, μόλις ανοιγμένο, ὄροσερό, γητευτικό, κ' εἶναι: σὰ νὰν τοῦ γνέφῃ πρόσχαρὰ μὲ τὸ κεφαλάκι του: «Πᾶρε με, πάρε με!» ἂν καὶ τί ἄλλο κάνει τότες κανεὶς παρὰ σκύβει καὶ τὸ κόβει, κ' ὅποιος δὲν τὸ κανε, θὰ νάτανε μωρός. Αὐτὴ νὰ ἡ αἰώνια ἱστορία.»

Τέτιο νὰ τρανταφυλλάκι ὄρθη καὶ γώ, νιό, ὁμορφο, χαριτωμένο, ἄχ, τί λέω, δὲ βροῖσκω λόγια νὰ τὸ πα-

ραστήσω. Καὶ δὲ μοῦπε. «Σὲ κεντῶ!» μόνο μὲ ἀκόμα πὸ ἀπειρη γλύκα ἄστραφε καὶ ἡ ψυχὴ του ἀνάβλεψε μὲς ἀπὸ τὰ παρθενικά του τὰ μάτια καὶ εἶπε «Ναί», σὰν τὸ ἀποθύμησα. Καὶ ὁ περιβολάρης, πὸ τὸ περιπειότουε, πὸ τοῦ ἀνίκε, δὲ μοῦ τὸ ἀρνῆθηκε. Ὅμως ἐγώ, σὰν τὸ λαχτάρησα περισσότερο, ἐφυγα μακριὰ καὶ τὸ ἀφῆσα ἔρημο στὸν τόπο του, ἀπαράλλαχτα ἔτσι, καθὼς στὸ μικρὸ σου τραγοῦδι τὸ ἀναπαράστησες. Ἐπρεπε μακριὰ νὰ φύγω—ἔπρεπε! Κι' αὐτὰ ὅλα συνέβηκαν ἔτσι:

Εἶμουνα ἓνα παληκάρη, φαῖδρὸ κ' ἀγέρωχο, ἀστόχαστο κ' ἄστατο, σὰν πὸ εἶναι ὅλα τὰ νιόβγαλτα παληκάρη. Ἐπειτα εἶμουνα καὶ μὲ ἰδιοφυῖα προικισμένος, καθὼς ὁ κόσμος μοῦ τὸ βεβαίωνε, καὶ εἶχα κ' αὐτὸ πὸ στοὺς νέους μουσικούς, καὶ γενικὰ στοὺς καλλιτέχνες, περισσότερο λείπει—τὸ χροῖμα. Ἐπὶ τέλους εἶμουνα ἐντελῶς ἐλεύτερος καὶ μποροῦσα νὰ κάνω ὅ,τι μοῦ κατέβαινε στὸ κεφάλι.

Εἶμουνα καιρὸ στὴν Ἰταλία. Σκεδὸν ἓνα χρόνον ἀλάκερο στεκόμουνε σὰν καρφωμένος κάτω ἀπὸ τὴν ἐντύπωση τῆς θαυμαστῆς καὶ μαγευτικῆς χώρας. Σιγὰ σιγὰ συνείθισα στὴν ὑπέρθεη ἐντύπωση τῆς πρώτης στιγμῆς κ' ἄρχισα ἔπειτα νὰ παραδίνω τὴν ψυχὴ μου ξεχωριστὰ στὴν κάθε μιὰ ὁμορφιὰ— κερνώντας ἔτσι στὸν ἑαυτὸ μου λαγαρισμένο τὸ πιστὸ τῆς ἀπόλαψης. Ζοῦσα πετώντας ἀπὸ τίς χαρὲς τοῦ ταξιδιώτη, στοῦ καλλιτέχνη τίς μελέτες καὶ στοῦ ἀνθρώπου τίς ἀπλὲς εὐχαρίστηρες. Ρουφούσα ἀπὸ τὸ καθένα ὅ,τι μοῦ εἶτανε μπορετό. Ἐτσι περάσανε τρία χρόνια, ὅταν μ' ἔπιασε ἡ νοσταλγία.

Μεῦ εἶτανε, σὰ νὰ μοῦ πονοῦσανε τὰ μάτια ἀπὸ τὴν αἰώνια αὐτὴ χρυσαντηλιὰ κάτου ἀπὸ τὸ μεσηδριάντικο οὐρανὸ, σάμπως ἡ μουσικὴ, κ' ἄς τῆς εἶχα τόσον καιρὸ παραδοθεῖ, νὰ μὴν εἶτανε πιά, καθὼς ἄλλοτες, ἡ ἀγνή μπιστικία τῆς καρδιᾶς μου, σάμπως τῆς Ἰταλίας οἱ ὄριες γυναῖκες νὰ μοῦχανε φαρμακώσει τὴν καρδιά. Εἶμουνα ἄρρωστος κ' ἀποζητεῖσα τὴν πατρίδα.

Ὅταν ἀνάσανα τὸ Ἄλπινο ἀγέρι, ἔνοιωσα, πὼς εἶμουνα πολὺ ἄρρωστος, μὰ πὼς μποροῦσε ἡ πατρίδα νὰ μὲ γιάνη. Πατρίδα; Μὰ πὸ στᾶλήθεια εἶται ἡ πατρίδα μου; Αὐτὸ τὸν καιρὸ καταριόμουνε τὴν ἀπόμονη θέσιν μου στὸν κόσμον, πὸ γι' αὐτὸ μὲ μακαρίζανε οἱ εὐθυμοὶ συντρόφοι μου.

Τότες μοῦ ἦρθε στὸ νοῦ ἡ μοναχὴ συγγένισα, πὸ εἶχα ἀκόμα, ἡ ἀδερφή τῆς μάννας μου. Εἶχε στὸ ἔμπα τῆς Αὐστρίας ἓνα ὁμορφο τοιφλίκι. Γιὰ κεί λοιπὸν ἐκίνησα κ' ἔγεινα δεχτὸς μὲ ἀπειρη καλοσύνη.

Ἦτανε ἓνα ζηλεμένο εἰδωλλιακὸ χωριὸ τοῦ βουνοῦ, τὸ μέρος, ἔπου ἡ θεία μου εἶχε τὸ τοιφλίκι τῆς. Ἀκόμα τώρα, ὅστερ' ἀπὸ τρεῖς χρόνια, οἱ μαγευτικώτερες ἐκδρομὲς στὸ ἴδιο τὸ χωριὸ καὶ στὰ περίγυρα μέρη προβάλλουνε στὰ ματιὰ μου ζερεὰ τὸ φανταστικὸ ροκοκὸ παλατι, τὸ μελαγχολικὸ πριόνι στῆ ρηματιά, ὁ μικρὸς, βαθυγάλαζος νερόλακκος, πὸ ὁ κόσμος τὸν ἐ-

λεγε «λίμνη», οι λυπητερές λιτές στις όχτες, το χαρούμενο με τις όξυές δάσος, ή γλυκειά έκκλησούλα στο λόφο άπάνω και το σκολειό με το ελευθερό περιθώλι του—άχ ναι, το σκολειό.

Ένα γλυκό αίστημα ειρήνης μου ήρθε — το ευεργετικό συναίσθημα, πώς έπειτα από το θόρυβο του μεγάλου κόσμου με τα πάθη του και τα κουραστικά θέληγτρα του, σε κατάλληλην ώρα σώθηκα σ' ένα ήσυχο άσυλο — όπου μπορούσα πάλε να συγκεντρωθώ και να ξανάδρω τον έαυτό μου. Είμωνα ευτυχισμένος σε τέτια γαλήνη, και όταν ή θειά μου μ' άρώτησε, αν το λεύτερο ταξιδιάρικο πουλι θέ νάνοιωθε ποτέ να το σφιξη ή στεναχώρια σε τέτια στενή φωλιά, τότε της φίλησα γελαστά το χέρι.

Τήν Κυριακή πήγα με τή θειά μου στην έκκλησιά. Πρώτη φορά βρέθηκα κει στον έσπερινό. Είτανε ή μαγιατίκι γιορτή της Παρθένας. Η κοινότη έψελνε ένα άπλο τραγούδι, σεμνά συνοδεμένο από ένα καλό όργανο. Στο ιερό καιγόντουσαν μόνο λίγα κεριά, το σύνολο έκανε μια πολύ άπλοϊκή έντύπωση. Όμως έγω είμωνα παράξενα συγκινημένος. Το μυστικό μισόφωτο, ή βαθειά, ή ήσυχη ειρήνη, ή άθωα προσευκή των εδλαδων βουνήσιων μου κάμανε μια τόσο συγκινητική έντύπωση, που μέπιασε ένας ποθος, να είμωνα και γώ έτσι άγνός και ταπεινός όπως αυτοί, πέρα από κάθε άμαρτωλή ήδονή και τυρανία. Στο τέλος ψάλανε άκόμα ένα τραγούδι της Παναγίας, ένα ανακάτωμα από εδλαδεια, μελαγχολία και οδράνια νοσταλγία, ένα άληθινά παρθενικό τραγούδι.

Το τραγούδι άρχιζε μ' ένα μακρό σόλο, που έψελνε μια κοριτσιαστικη φωνή ήσυχα, ώραια και εδλαδα, σαν που πρέπει νάναι στο σπίτι του Θεού. Η θεια μου, που καθέτουσε πλάι μου στο μικρό φραγμένο χορό για τους προύχοντες, παρατήρησε βέβαια, πως με κόπο προσπαθούσα να κοιτάξω μες από το μισόφωτο προς το χορό που έψελνε.

«Η Μαριάννα, ή κόρη του πρωτοψάλτη», ψιθύρισε, και έακολούθησε να προσεύκεται.

Είχα άκούσει τή λαμπρότερη έκκλησιαστική μουσική πέρα στην Ιταλία, όμως τίποτα δε με συγκίνησε τόσο, σαν το άπέρριτο τούτο τραγούδι της Παρθένας από την κόρη του πρωτοψάλτη. Τή νύχτα δεν μπόρεσα να κοιμηθώ.

Τέλλο πρωί πήρα το δρόμο για το σπίτι του πρωτοψάλτη. Είπα της θειας μου, τάχα πως ήθελα να δοκιμάσω τώργανο, σά να μ'ήν τώβρισκα κ' άσκημο.

Ο πρωτοψάλτης είταν ένας ευγενικός άνθρωπος, μόλις άγκαλιασμένος από τα πρώτα γεράματα, ή γυναίκα του άπροσποίητη και καλόκαρδη· όμως ή Μαριάννα, που μ' έννοιαζε, δεν παρουσιάστηκε.

Είπα την έπιθυμία μου κ' έγινε δεχτή, με τή φιλικότερη προθυμία. Στο δρόμο προς την έκκλησιά είπε ο πρωτοψάλτης :

«Δίχως άλλο ή Μαριάννα είναι: άπάνω, μελετά πάντα το πρωί καμιά ώροόλα».

«Η δεσποινίς κόρη σας παίξει τώργανο ;»

«Δέν είναι δεσποινίς, κύριε, είναι μόνο ένα άπλο παιδί, φρόνιμο και καλό. Με άντιπροσωπεύει κάποτε, πίο πολύ το χειμώνα, σαν κάνει κρύο».

«Ηθελ' άκόμα ένα κομπλιμέντο να πώ για το χτεσινό τραγούδι της Παναγίας, μα είχαμε κιόλας φτάσει στην έκκλησιά. Ένα άπαλό Preludium γλυκοαχοούσε από το μουσικό χορό. Αιστανόμενα πως μου χτύπαγε ή καρδιά, καθώς ανεβαίναμε τή στενή σκάλα τώργανο άκουγότανε άκόμα».

«Έτσι βλέπουμε ζωγραφισμένη τήν Άγια Καικιλία. Γλυκειά, άγνή κατατομή, μα τρυφερή μορφή, βαρειές, ξανθές πλεξούδες άπέρριτα στο κεφάλι γυρισμένες, γαλανά, όνειρεμένα μάτια, πάνω στο χαρτί της μουσικής στραμένα. Ένα εδλαδειας αίστημα και άγάπης έννοιωσα να πλημμυρίζη μου τήν καρδιά».

Τώρα μ'ς πήρε το μάτι της. Με ξαφνικό κοκκίνισμα κοντοστάθηκε, πήδησε από τον μπάγκο του όργανου, κ' έκλινε άλαφριά με ντροπαλοσύνη το κεφάλι. «Υποθέτω, ο πρωτοψάλτης ψιθύρισε δυο λόγια, έγω δέν είμωνα ίκανός ούτε μια λέξη να βγάλω από το στόμα μου. Ο πρωτοψάλτης με υποχρέωσε να καθίσω στο όργανο».

Τι πρωτόπαιξα δέν ξέρω πιά, πιστεύω όμως άγρια κ' άσανάρτητα πράματα. Έπειτα έγινε ήσυχότερος κ' έπαιξα μια παλιά Fuga. Σαν τέλιωσα, είπα, άρκετά για σήμερα και τώρα άς πηγαίνουμε.

Σαν άφήσαμε το έκκλησιακι, αυτοσυστήθηκα στη Μαριάννα με όλους τους τύπους, καθώς μπροστά σε μεγάλη κυρία. Σάττισε πολύ και μου φανηκε, σ'αυτή τή γλυκειά σαστιμάρα, άκόμα γητευτικότερη. Έπειτα μούκαμε ο πρωτοψάλτης ένα κομπλιμέντο για το παίξιμο μου. Το άπόκρυφα χαμογελώντας και δηγγήθηκα πολύ σοδχρά, τί μεγάλη έντύπωση μούκανε χτές το τελευταίο τραγούδι της Παρθένας· στο μεταξύ ρώτησα ποιός το τραγούδιζε. Τότες άπάντησε ή Μαριάννα :

«Μή χωρατεύετε, κύριε, το τραγούδι, σαν που τραγουδούνε δω πάνω σε μ'ς».

Μπήκαμε σε φλυαρία, κ' έτσι σιγά σιγά μέριωσε ή δείλια της λιγο. Μια στιγμή άκόμα κάθισα κάτω στον κήπο του σκολειού, κ' έπειτα χαιρέτησα.

Όνειροξεχασμένος στεκομωνα στο δρόμο του χωριού. Δέν ήξερα που βρισκομωνα. Ένα όμως έννοιωθα, να μη γύριζα πιά πίσω στον πύργο, αν είτανε δυνατό να βρισκομωνα σ'ένα πολύ έρημικό μέρος, που να μπορώ να καθομαι να συλλογιόμμαι. Τραδία λαουγολακι μέσα στη δάσος κ' έφτασα μεσα στο λατομείο. Μυνότονα φαινοβίζε το νερό, έτριζε το πριονι. Αυτό μούκανε καλό. Σαπλώθηκα κατου άπονα όέντρο κ' έκλεισε τα ματια.

Οι φίλοι μου στον κόσμο μου ήρθανε στο νού, οι γνωστικοί μου φίλοι. Τι θά λέγανε! Τι ειρωνικά που θά χαμογελούσανε για τον παλιό τους σύντροφο που

ξαφν κα μεταμορφώθηκε σέ ρωμαντικό λίστηματί !
"Ω θέ μου, δέν ξέρανε, πόσο άρρωστος είμουνε σιμά
τους καί τί καλά πού ένοιώθη τόν έαυτό μου τώρα.
'Απαράλλαχτα όπως ένας, πού έπειτα από ξεφαντω-
μένη νόχτα πρωτοβγαίνει σέ τρυφερή, άγνή άνοιξι-
τική αύγή καί πού στό πρώτο τρέμουλο του σκουβα-
λιού του έρχεται νά προσευχηθή.

Στήν άρχή δέ συλλογιόμουνε τίποτε! δέν μπορούσα
τίποτε νά συλλογιστώ. "Επειτα συλλογίστηκα τί, Μα-
ριάνα. Τήν αγαπούσα όσως κιόλας, αγαπούσα ένα
παιδί, πού μέ τήν δλόχηνη καρδιά του μου παρουσια-
ζότουνε σά μιá 'Αγία. Καί κεί άνατρόμαξα. "Επρεπε
νά τήν αγαπώ, μπορούστε λοιπόν μιá τόσο άθώα ψυχή,
νά ένωθή μέ μιάν άλλη, πού στή φουρτούνα του και-
ρου καί στήν άμαρτία τόσες φορές είχε ναυαγήσει;
Δέν είτανε έρωστολόγος; "Έτσι άναμίχτηκε από τήν άρχή
στής καρδιάς μου τό έρωτικό άναγέλλισμα ένα δειλό
ρότιγμα.

"Όμως όστειρα μέ συνεπήρε ή νέα, ή γλυκαή ευτυ-
χία, πού μου έλαχε στήν καρδιά, μέ γοητεία πού ό-
μοια της ποτές μου δέ γνώρισα, καί δέν ήμπορέα
μέ μυδρες εικόνας νά βλαυνίζομαι, ευτυχισμένος ήθελα
νάμαι γιά όλο τόν κόσμο.

"Ένα πουλί τραγουδάγε σέ δεντράκι ένα γλυκό
τραγουδί — τό τραγουδί της αγάπης μου. "Ηθελα νά
τό άφουγκραστώ, όμως — μονότονα φλοισβίζε τό νερό,
έτριζε τό πριόνι. Λέ βασιλεύτουνε, έφυγα γιά τό σπίτι.

Τήν ξανάδα, καί καθώς ή αγάπη αύξανε, έσθοναν
οί συλλογισμοί μου. Χαρηγοριόμουνε μέ ώριμες εικό-
νες. Τι μπορεί ό καπετάνιος, πού τό κλονιζόμενου καίτι
του πολύν καιρό άνάμετα σέ φουρτούνες καί σκοπέ-
λους δάρθηκε, σάν ένας εύνοικός άνεμος τό σπρώζει
σέ κρουσινά νησί τών μακάρων, νά μήν τό πατήρη,
έπειδή τό ταξίδι δέν του είτανε όλοστρωτό; Λέ θέ νά
ξεγυρνά κεί, σέ τίγουρο λιμάνι, τί φουρτούνα καί δέ
θέ νάτουνε κί αυτός ένας εφρηκός μέ τούς εφρηκούς;

Τι παράξενη φιλοσοφία πού βγαίνει ή ανθρώπινη
καρδιά σάν άρχαίει καί πείθει!

Η Μαριάνα έόλεπε άκόμα πάντα σέ μένα τόν ευ-
γενικό κήριο καί στόν έαυτό της τό φτωχό παιδί, ώστε
νά μου δώση, πάρος νά έλπίζω στήν άναγάπη, της.
Τότες μέ ρόγησε ή μουσική.

Ο πρωτοψάλτης είχε ένα κίλο μολί. Σ' αυτό έ-
παίξα συγχά, όταν καθόμουνε μέ τή Μαριάνα σέ
περιόδι του σκουλείου κάτω από τά δέντρα. "Επαίξα
τότες καλύτερα από τώρα, μέ λιγότερη τέχνη, όμως
μέ πιστέρη ψυχή.

Πώς γρόικαε, σάν νά είντουσαν τόνοι άπόναν ξένο
μαγικό κόσμo πού της είτανε άκατανόητος. Τότες ά-
φινε ν' άκουμπάη πίσω τό ξαλήθ της κεφάλι, καί τά
γαλανά της μάτια κοιτάζανε σάπομακρα, σά νά γυ-
ρευάνε νάνακλύψουνε τάπόξενo κάτω, πού ως τότες
της είτανε πέρα από τήν άίστηγή της, μέ πού τώρα
σιμάτορα, όλο καί σιμάτερα έρχότουνε, μέ μαγική δό-
ναμη καταπάνω της.

Κέπειτα της ήρθε ή νόηση. Είταν ένα μαγικό
δειλί, όνειρεμένο, άπαλό, τρυφερό, τό σήμαντρα είτανε
γιά νά καλέσουνε τούς πιστούς στήν προσευκή. Είμα-
στε μόνοι στό περιόδι. "Επαίξα βιολί, ποτές μου δέν
ξανάπαίξα σάν καί τότες. "Όπως καιγότουσαν στήν
καρδιά μου ή λαχτάρα καί ή αγάπη, έτσι χονόντου-
σαν σέ παράφορο έξέγυμα από τούς τόνους καί όρμού-
σανε στήν καρδιά της, παρακκλώνοντας καί γυρεύον-
τας. Καί τότες μ' ένωισε. Τέ βιολί ξεγλύστρησε από
τό χέρι μου. Τήν κοιτάξα κατάματα, έκλαψε πικρά.

Τήν πήρα στήν άγκαλιά μου, τό δέχτηκε, καί τά
χείλη μας άνταμωθήκανε σέ φίλημα.

"Ολόγυρα ήσύχαζε ό κόσμος στή βραδινή γαλήνη,
Ώρωτωμένα σύγγερα στέκουνταν στόν ουράνο, καί οί
καμπάνες ήχούτανε στόνειρό μας.

"Επειτα από τόν πρωτοψάλτη, πού έχτελούσε μαζί
καί χρέη δασκάλου στο χωριό, γνώρισα κ' έναν άλλο
δάτακλο, άνθρωπο πού δέ μ' άρεζε. Είχε μιá μακριά,
σουδλερή μορφή, τό πρόσωπό του είτανε ίσχυο καί
κίτρινο, τά μάτια του ψυχρά καί σταχτερά, μέ μακρυά
σηματά φρύδια. Σπάνια τόν άντιόμουνα, μέ κάθε φορά
είχε νά μου κάμη καί μιá τσουχτερή παρατήρηση. Τόν
είχα γιά ζουλαρή όμως ή Μαριάνα φρονόσε, πώς
είταν έξυπνος καί στό βάλλος καλός, μ' όλο τό κατσου-
φισμένο του ύφος πού τόν έκανε άντιπαθητικό.

Μιá Κυριακή, είχα παίξει τόργανο. "Όστερ' από τή
λειτουργία καταστάλαξα γιά λίγην ώρα στό σκουλείο.
Ο πρωτοψάλτης παίνεφε καθώς παντα τό καϊζιμό μου.
Σύμπρα τάλεφε κατι σά χείλη του Γκουόντερ. Έτσι
λεγοσούν ό άλλοι, κάτω σάν άναγέλλισμα. Τονε κοι-
τούξα διαπεραστικά.

Μή σάς κκοφανή, είπε, — τό καϊζιμό σας δέ μ' άρέ-
σει. Πρέπει ν' άκούγεται εύλάα καί όμως σέ σάς δέν
τό βλέπει κανείς είν ένα πάλαμα μέσα του, ένα πα-
λαμα γιά καθαρότητα καί γαλήνη κί όμως τό κοί-
θει κανείς, πώς αυτό ποτές δέ θά γίνη. "Έχει πολύ πά-
θος μέσα του, πού βέβαια ένας εύλαος τόνος τό δια-
πνέει, μέ πού δέ φτάνει όλοτέλα νά τό σκεπάση. Στη
συναυλία μπορεί τοότο νάνα; μεγάλο, στήν έκκλησια
όμως, έκεί. . .

"Αναστατώθηκα.

Δέν τόπα νά σάς περάξω, είπε όλος όλοου άταρα-
χος καί μ' ένα σκεδόν έγκάρδιο τόνο κ' έφυγε από τήν
κάμαρα.

Είμουνα έπαναστατημένος, μέ όταν τό βραδί ζή-
τησα νά ήσυχάσω, δέν μπόρεσα άκόμα νά καταπιώ
τόν κηό του λόγου, καί όλη τή νόχτα στριφογύριζα
άθπως μέ τό δειλιασμένο ρότιγμα: "Έχει; δίκιο; Έχει;
δίκιο;»

"Αλλά μιá φορά συναντήθηκα μαζί του. Είχε μεσ'
τό κελoκαίρι. Είμουνε σέ λοτομείο κ' έπεσά πάλι
κάτω άπόνα δέντρο, νά γύρω σέ όνειρα καί συλλογι-
μένος, Ξάφνου ξεφύτρωσε μπροστά μου.

Καλά, πού σάς πέτυχα» είπε, ήμελα μιá φορά νά
μιλήρω μαζί σας».

«Τι αγαπάτε;»

Κάθισε δίχως καμιά δυσκολία σιμά μου.

«Πρόκειται για τή Μαριάννα» είπε, έλωσ διόλου ήσυχα. «Πιστεύετε πού αγαπάτε τὸ παιδί και ἔτι κι' ἔτι κι' αὐτὸ θά σᾶς...».

«Κύριε, πῶς τολμάτε;» τὸν ἀποπήρα.

«Παρακαλῶ, λίγη ὑπομονή, ἔπειτα μπορεῖτε νὰ μοῦ πῆτε ἔτι θέλετε. Λοιπόν, ἔπως τόπα, ἔτσι κ' εἶναι, και ὁ πρωτοφάλητς εἶναι ἕνας ἀνόητος και δὲν τὸ μποδίζει».

«Ἐἴστε ἀδιάντροπος! τί σᾶς νοιάζει;»

«Παρακαλῶ, μὴν ταραξέτε, και ἀκοῦστε μου για τὸ καλὸ τῆς Μαριάννας. Βλέπετε, κύριε, πῶς τοῦτο εἶνε πλέρια ὠροῖο και ἰδανικό, και τὸ πιστεύω και ἐγὼ πῶς αγαπάτε με ἔλη σᾶς τὴν καρδιά τὸ παιδί, ποιὸς δὲ θά τὸκανε' ἀλλά, κύριε, τί μπορεῖ ἔπειτα νὰ βγῆ ἀπ'αὐτὸ παρὰ μιὰ δυστυχία για τὸ παιδί. Τὸ λέω με καλὸ σκοπὸ, κύριε!

«Ἡ καλή σᾶς γνώμη δὲν ἔχει τὸν τόπο τῆς, φώναξα.

«Και τώρα μιὰς και μῆκατε στή μέση, για τὸνομα του Θεοῦ, ἀκοῦστε με: ναί, αγαπῶ τή Μαριάννα, και στοχάζομαι, πῶς δὲ θά περάση πολλὸς καιρός, πού θά γίνῃ γυναίκα μου.

Και βέβαια, ἔγραψε, αὐτὸ ναί: εὐκολονόητο, με βλέπετε, κύριε, αὐτὸ ἴσια ἴσια εἶναι τὸ δυστύχημα!

«Ἐνα δυστύχημα, γέλασα ἀπότομα, ἕνα δυστύχημα ἄμως τὸ πολὺ πολὺ για σᾶς, πού εἴστε ζουλιαρῆς!»

Ἀτάραχος κούνησε λυπημένα τὸ κεφάλι.

«Τ' εἶν' αὐτὰ πού λέτε, κύριε; ἀξίζω τόσο λίγο για τή Μαριάννα, ἔσο καί σεις! Εἶναι ἕνα λουλούδι, ἕνα τρυφερό, μοναδικὸ λουλούδι, πού θά πέθαινε σιμά στὸν ἕναν ἀπὸ μᾶς, μαζί σᾶς ἀπὸ θέρμη, μαζί μου ἀπὸ παγωμα!»

«Ἀνοήτεις!»

«Κομικά ἀνοήτεια, κύριε! Θέλετε νὰ μείντε δὴ πέρα στην ἤτοχη, κοιλιάδα; Δὲν τὸ μπορεῖτε, ἔχετε πολὺ θερμὸ αἷμα, πρέπει νὰ βγῆτε πάλι στὸν κόσμο. Ἡ θέλετε νὰ πάρετε και τή Μαριάννα και πέρο; Κύριε, δὲν τὸ κταλαβαίνετε, πῶς αὐτὸ δὲ πάει; Δὲν τὸ συναιστανεστε, πῶς ἡ Μαριάννα με τὸ ἀπλαϊκὸ τῆς ἤθος στὸν κόσμο σᾶς δὲ θά θέριζε παρὰ μόνο περιγέλοιαι; Ἐπειτα θάβρισκε σιὸς κύκλους, πού θάμπαινε μαζί σᾶς, μιὰ μοναχὴ εἰλικρινῆ καρδιά;

«Τὰ παραμεγαλώνετε, κι' ἂν εἶταν ἔτσι ἄκομα, τότες θά εἶχε μένα», ἀπαντήσα ἀνήσυχα.

«Ἐτάς, βέβαια!» εἶπε με τὸνο. «Κύριε πρέπει νὰ σᾶς το πῶ ἔστερα! Βλέπετε, ἔχετε μιὰ θερμὴ καρδιά και για καμποσον καιρὸ θά πνίξειε σχεδόν τή Μαριάννα με τὴν ἀγαπῆ σᾶς. Με ἔστερα θά ζητήσετε και περισσότερο ἀπ' αὐτῆ; θά τῆς γίνετε μιὰ μέρα ἄπιστος, κύριε, και ἂς εἶναι ἄκομα και γυναίκα σᾶς, και τότε θά πέθανῆ!»

Με μιὰ κραυγὴ ἀναπήδησα: μοῦ ῥχότουνε, νὰ τότε σκοτώσω! Ἀκίνητος και ἤσυχος, με βαθιολυπημένο πρόσωπο, στεκότουνε μπρυστὰ μου. Τότες ἔφυγα τρεχάτος με ἄγρια ταραχή.

Ἀπὸ κείνη τὴ στιγμή ἡ ἀγάπη μου βρήκε ἕνα ἀγκάθι. Κεχλαστὸ ἀνέβαινε τὸ αἷμα μου, ἔταν με ρωτοῦσε ἡ Μαριάννα για τὰ περασμένα μου. Πῶς θά φανταζότουνε αὐτῆ τὴν περασμένη μου ζωὴ, τὸ ἄθωο ἀπονήρευτο παιδί, καθαρὸ, ἠλαρή, γαληνή, καθὼς τὴ δική τῆς. Θά με μετροῦσε με τὸ ἴδιο μέτρο ἔπως τὸν ἑαυτὸ τῆς; και γώ;

Ἐἶχαν ἔρθει βίξιτες στὸν πύργο εὐγενικοὶ παραθεριστές, και κυρίες. Μιὰ εἶτανε ξεχωριστὰ ὠραία και ἔξυπνη. Ἦλθα λεγότανε. Κουδέντιαζε μαγευτικά, ἤξερε νὰ προλαβαίνει ἔλα μου τὰ γούστα με πνεματώδικη χάρη και εἶτανε γιομάτη ἀξιαγάπητη φιλαρέσκεια. Τὴν ἀγάπη μου για τή Μαριάννα, πού δὲν μπόρεσα νὰ τῆς ἀποκρύψω, τὴν εὑρισκε «νόστιμη». Σιχαίνόμενα τὴ γυναίκα.

Μὰ εἶτανε πολὺ ὠραία, και εἶτανε μιὰ σερίφια με χίλια μάγια, κ' ἐγὼ εἶχα τόσο θερμὸ αἷμα. Καποιος ἐπρόβαλε ἀπὸ τὸν ἔξω κόσμο, ἀπὸ τὸν κόσμο μου— και τὸ παλιὸ στιχεῖο, πού σ'αὐτὴν τὴν κοιλιάδα εἶχε σωπάσει, ἔξυπνησε πάλι, και μιὰ βρασεια, εἶχα πολὺ σαμπανια πιεῖ, και ἔστερα τὸχε προβόλφει τὴ φίλησα. Αὐτὸ ὠρες προτῆτερα εἶμουνε στή Μαριάννα.

Πῶς πέρασα τὴ νύχτα μου, δὲν τὸ ξέρω. Κανένα μίσος, καμμιά ἔχτρα δὲν τρώει τὴν καρδιά σὺν πού τὸ μίσος και ἡ ἔχτρα ἐναντια στὸν ἴδιο ἑαυτὸ μᾶς. Μαινόμενα ἐναντια μου και βρήκα τιμωρία.

Τὴν ἄλλη μέρα ἔγραψα στὸ Γκοῦντερ ἕνα γράμμα.

Τοῦλεγα πῶς εἶτανε ὁ μεγαλύτερος φιλόσοφος, και γὼ ἕνας ἄθλιος. Ἐπειτα ἀκαλουθοῦσε ἡ ζομολόγηση μου. Νὰ τῆς τὸ πῆ.

Τὴν ἴδια δὲν ἔπρεπε πιά νὰ τὴν ἴδω, μήτε νὰ τῆς γράψω. Φοβόμουνε μήπως τὴ βεσθλώσω.

Ἔτσι ἔφυγα κρυφὰ μιὰ πρωινή ὠρα. Ἀπὸ τὸν οὐρανὸ πέφτανε μεγάλες, βρασιές σταλαματιές. Δὲν τράβηξα στὸν κόσμο μου, πού με ξεγέλασε και με ἀπάτησε, τραβήξα στην ἐρημιά και στή δουλειά.

Ὁ Γκοῦντερ μοῦγραφε ἔστερα ἀπὸ χρόνια. Νοσοκόμα ἔγεινε στὸ χωριό. Ἄγνὸ και εἰρηνικό ἔμεινε ὡς τὸ τέλος τὸ πρόσωπό τῆς. Ἀπὸ ἕνα ἄρρωστο παιδί κολήθησε και πέθανε. Μὰ σε ἄκομα ἕνα χαιρετισμό.

Ὅμως μέσ' ἀπὸ τὴ θύελλα και τὸν ἀγῶνα και τὴν ἀνάγκη τῆς ζωῆς, ὑψώθηκα σ' ἕνα εἶδος εἰρήνης, πού μόνο τότες εἶναι ἀληθινὰ ἀγνή, και ἱερή, ὄντας συλλογίζομαι Κείνη, ὄντος ὁ ποιητς μου, γλυκαναπαύοντας, με ξαναφέρνει ἐκεῖ, στη ἔρσορη κοιλιάδα.

Ὁ φίλος μου τέλιωσε. Τὸ κεφάλι του πέφτει στὰ δύο του χερσῆ. Μὰ στ γμοῦλα καλοῦμαι ἄκομα ἀντικρύ του, ἔστερα περνω σιγὰ τὸ χέρι μου πάνω ἀπὸ τὸ ζεστὸ του μέτωπο και τὸν ἀφίω μονο.

Ο ΤΑΒΑΝΟΣ

2

"Ω!... Πῶ... τ' είναι τοῦτο!..." Ἐνα πρᾶμα πετάχτη μὲς ἀπ' τὴς φτέρες... τί είναι; πῶς περπατάει; ἔτσι σὸν ἀρκούδα μὲ τὰ τέσσερα... ρίχτηκε ἀπάνω τῆς... μπᾶ, εἶναι στρατιώτης... Νά, νά, τῆς ἄρπαξε τὰ χέρια, τῆνε γύρισε ἀνάποδα. "Ὁ τῆ δύστιχη τῆ Βάγκω!... Παλεύει... Μὰ κείνος ὦ πῶς εἶναι! δὲν ἔχει ἀνθρώπινη θωριά... μοιάζει... ὦ σφοδρά! Εἶναι... αὐτὸς εἶναι... Ὁ Τάβανος, ὁ Θεοδόσης, Τάβανος, μὲ τὸ σουβλερό κεφάλι, ὁ «μακροχέρης», ὁ «λουκάνθρωπος»... Αὐτὸ εἶναι λοιπὸν τὸ τέρας!...

Σκοτίστηκε ὁ νοῦς μου ἡ σκηνή, τῆς χανούμισας καὶ τῆς ἀλλήλης δλοζώντανες ἤρθανε στῆ φαντασία μου. Μιὰ κραυγή πού θέλησα νὰ βγάλω κόπηκε στὸ λάργυγα... "Ἐμεινα καὶ καρφωμένος ὅλο ἔλο ἀγωνία καὶ τρόμο...

... Νά, τῆνε ἄρπαξε στὰ χέρια... τῆνε σήκωσε ψηλά σὸν πούπουλο... Τί δύναμη, ὑπεράνθρωπη ἔχει λοιπὸν αὐτὸς;... Τῆνε ξάπλωσε ἀναίσθητη καταγῆς...

Κατέβηκ' ἀπ' τὸν πλάτανο ἀμέσως κ' ἔτρεξα κεῖθε. Εἶχα σημαδέψει καλὰ τὸ μέρος πού γινόταν τὸ φριχτὸ κακοῦργημα, ὡς τρακόσα μέτρα μακρὰ καὶ λιγότερο ἴσως. Οἱ φτέρες στὰ νερά μ' ἀμποδοῦσαν; δὲν ἔδλεπα πού πατοῦσα. "Ἐκαμα νὰ περδῆξω μιὰ λιγαριά, χόθυγα ὡς τὰ γόνατα μὲς τῆ λάσπη... "Ὅταν ἔφτασα ἐπὶ τέλους στὸν τόπο τοῦ τραγικοῦ ἐγκλήματος, μόνο τῆ Βάγκω εἶδα σὲ ἄθλια κατάστασι, χαρρότερ' ἀφ' ἔτι, εἶχα δεῖ τὴς ἄλλες δύο γυναῖκες...

Δὲν εἶχα νοῦ ὅμως, οὔτ' ἔνοιωσα εἶχτο μέσα μου ἔδραζε κατὶ ἄλλο κείνη τῆ στιγμῆ. Μιὰ ἑρμῆ ἀκατανόητη, μιὰ φοιτιὰ σωστή. Τῆνε ἄφισα στὰ χάλια τῆς, κ' ἔτρεξα στὸ φυλάκιο. Ἐνῶ ἔτρεχα συλλογιόμενον ὅλες τὴς λεπτομέρειες τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου βιασμοῦ. Μιὰ καταπληχτικὴ, ἐνεργητικότηρα κινούσε τῆ σκέψη μου. Θυμήθηκα πῶς δὲν ἀνχαλύφτηκε ὁ ἔνοχος τότες, γιατί' εἶχε πάει τῆνε πρώτη φορὰ γιὰ κουραμάνη καὶ τῆ δευτέρη, γιὰ τὰ δικὰ μου ψῶνα στῆ Νιγγρίτα. Διάλεγε ὁ ἀπαίσιος τὴς στιγμῆς, τὴς εὐκαιρίας γιὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴς ἐπιθυμίες του, νὰ κάνει τοὺς σατυρισμοὺς του. "Α! μὰ τώρα δὲ θὰ μεῦ ξεφύγει ὁ ἄτιμος... τὸν κρατῶ...

"Ἐφτασα στὸ φυλάκιο, τρέμοντας ἀπὸ θυμὸ, ἀπὸ λύσσα. Φώναξα: Τάβανος! Τάβανος!... Θεοδόσιος Τάβανος!... καὶ χτυποῦσα τοὺς ἀντρες κλωτσῶς νὰ σηκωθοῦν... Πού εἶναι ὁ Τάβανος; ρωτοῦσα, μὲ βραχνή φωνή.

Οἱ πρώτοι πρὸ ξυπνήσανε λαχταρισμένοι ἀπὸ τὸ θυμὸ καὶ τὴς φωνῆς μου, δὲν ξέρανε τί νὰ ὑποθέσουν.

— Τί τρέχει; κύρ λοχία. τί τρέχει; ἄρχισε τὸ ντουφέκι; μὲ ρωτοῦσαν. Ἐγὼ γύριζ' ἀπὸ τσαντήρι σὲ

τσαντήρι ξυπνώντας μὲ κλωτσῶς ὄσους κοιμόντουσαν καὶ ψάχνοντας γιὰ τὸ Θεοδόσι,...

— Ἐδῶ εἶναι κύρ λοχία... κοιμάται! μού λέει ἕνας.

Τραβάω μιὰ τ' ἀντίσκηνο καὶ χαλάω τὸ τσαντήρι. Ἀπο κάτω δυὸ-τρεις στρατιῶτες κοιμόντουσαν ἀκόμα, κ' ὁ Τάβανος κοιμότανε ροχαλιζοντας, προύμιτα πεσμένοι. Μόλις τὸν εἶδα ἔγνερα ἐξωφρενῶν: — Σήκω ἀπάνου... κακοῦργε, ἄτιμε... τέρας... ὑποκριτή! Καὶ τὸν χτυποῦσα κλωτσῶς δυνατὰ στὰ πόδια! εἶμουνα λυσσασμένος, ἔβγαζ' ἀφροὺς... Αὐτὸς γρύλισε κατὶ κ' ἀνασηκώθη καὶ μὲ κύτταξε περίεργα.

— Πού εἶσουνα... λέγε... Πές μου γλιγγρα.

Ἐδῶ κύρ λοχία... κοιμάμαι...

Ψέματα λές, κακοῦργε... τέρας!... Θὰ σὲ πνίξω, μιλεῖ μου τῆνε ἀλήθεια... Κ' ἔσκυφα νὰ τὸν πιάσω ἀπὸ τὸ λαϊμό.

Αὐτὸς ἀτάραχος, οὔτε κουνήθη; μὲ κύτταξε μόνο μὲ τῆ λοξὴ θελή ματιά του, μὲς ἀπ' τὰ κόκκινα ματωσίνορα καὶ τὸ χεῖλι του πήρε πάλι τὸν αἰῶνιο μορφασμό... Χασμουριώτου!

Τὸνέ τράνταξα μὲ τὰ δάχτυλά μου γύρω στὸ λαϊμό του ἔνοιωθα ἑρμῆ ἀκαταμάχητη νὰ τονέ σφίξω... Ἐσφιγγα, ἔσφιγγα, μ' ἔλα μου τὰ δυνατὰ... μὰ τοῦ κάκου! ἔσφιγγα σίδηρο, πέτρα... Ὅσο καταλαβαίνα πῶς δὲν μπορούσα νὰ τονέ κάμω νὰ πονέσει, νὰ φοσῆθῃ κἄν... τόσο θέριεθα... Παράλυσαν τὰ χέρια μου... Μιὰ κατάπτωσι, τρομερή, μ' ἔπιασε ἀπότομα καὶ μιὰ ζαλάδα μὲ νάρκωνε. Δὲν εἶχα τῆ δύναμη νὰ ρασταξῶ τῆς ματιᾶς του τῆ φλόγα. Τί ματιὰ εἶταν αὐτή! Ὅλο το ἀσπράδι τοῦ ματιοῦ γυάλισε ἡ κόρη, πού εἶτανε θελὸ πάντα, ὅσο πήγαινε ἀλλάζε σχήμα, ἔγνε στενή, μακρὰ, περιορίστηκε σὲ μιὰ φλογερή, γαλαζοπράσινη γραμμῆ μὲ ἀφάνταστη λάμψη, σὸν ἀτάξι δίκωπο, πού μπαίνει ἴσα στῆνε καρδιά. Μὲ κύτταξε μέσα, κατὰμεσα στὰ μάτια, ὥσπου μὴν ἀντέχοντας νὰ τονέ βλέπω πιά, κατέβασα τὸ βλέμμα καὶ τράβηξα τὰ χέρια...

— Μὴν κάνεις ἔτσι κύρ λοχία... ἐδῶ εἶτανε ὁ Τάβανος, ἐδῶ καὶ μιάμιση ὥρα τώρα... Μοῦ λέει ὁ Κορώνης ὁ δεκανέας...

Βέβαια, κύρ λοχία, ἐδῶ μαζὺ κοιμόμασταν οὔτε κούνησε βῆμα... Τί τρέχει! Πού ἔσαι κίτρινος φλουρί... Ὅθ πάθει; κύρ λοχία... Πρόστεσε ὁ Γουριώτης.

Ἐμένα σύγχυσα μ' εἶχε πιάσει. Ἐτρεμα ὄλος, μὰ ὄχι ἀπὸ θυμὸ. Εἴξερα πῶς κ' ὁ δεκανέας καὶ ὁ Γουριώτης δὲν εἶχανε δίκιο, δὲν τὸν εἶδανε καὶ τὰ λέγανε γιὰ νὰ μὲ καλησυχάσουν, ἐπειδὴ βλέπανε τῆνε κατάστατή μου. Τῶξερα, μὰ δὲν ἔφερα, δὲν εἶχα τῆ δύναμη νὰ φέρω ἀντίρρηση οὔτε μιλοῦσα. Εὐχαριστούμενον νὰ γελάσω καὶ τὸν ἑαυτὸ μου τὸν ἴδιο, πῶς δὲν εἶπαν ὁ Τάβανος, ὁ στρατιώτης τῆς δημοσίας μου, πού μαζὺ του μίλησα τόσες φορές κ' ἔφαγα κ' ὄλας μαζὺ του, δὲν εἶτανε αὐτὸς τὸ ἀφύσικο τέρας! Μὰ δὲν μπορούσα νὰ τὸ παραδεχτῶ.

Πάλι ἔμως ἡ ἰδέα πῶς τόσο ἀνίκανος ἐστάθηκα νὰν

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Λόμπρο 'Εφτάστην, Πειραιά. Τυπώνουμε δὸ τὸ τραγούδι πού μᾶς ἔστειλες :

—Χάρε, σάν ἦστες ἀπὸ μᾶς, ποιὸν θέλεις, ποιὸν γυρεύεις ; σάν ποιὰ γυρεύεις πληρωμὴ, σάν ποιὸ ζητᾶς χαράτοι ;

—Γυρεύω τὸν καλύτερο καὶ πρῶτο μέσ' στὴ χώρα, γυρεύω τὴν ψηλὸ δεντρί, τὸ Βασιλιά γυρεύω, γυρεύω πριγκιπόπουλα στὰ μαῦρα νὰ ντυθοῦνε. γυρεύω καὶ βασιλισσες νὰ μαυροφορεθοῦνε.

—'Χάρε, ὅ,τι δὲν μπόρεσες μὲ τὴν παλικαριά σου μὴν πολέμας μπαμπέσικα νὰ κάνης μὲ χωσιές' γιατί τριγύρω στὸ δεντρί βίγλες ἔχουμε στήσει καὶ οἴλοι μας καθόμαστε νυχτάμερα βερδιάνοι.

κ. Ν. 'Αναγν. Τίρυνθα. Θ' ἀπαντήσουμε στὸ γράμμα σου σὲ λίγες μέρες. Ὅ,τι μᾶς ἔστειλες, εἶναι καλὸ μὰ θὰ εἶτανε καλύτερο καὶ κατάλληλο γιὰ τύπωμα ἂν τοῦ λείτανε μερικὰ περιττά. Θέλεις νὰ σοῦ τὸ στείλουμε νάν τὸ ξανακοιτάξεις ; — κ. Ρ. Σ. Βρίσκεται τώρα στὸ Fribourg τῆς Ἑλβετίας καὶ σπουδάζει τυροκομία. —κ. Βασ. Ρώτ. Δράμα. Ὁ Μᾶης πέρασε καὶ καρτεροῦμε τὰ Μαγιάτικα πού μᾶς ἔταξες.

— Γιά τὸ φίλο Χόρν. πού θὰ παρουσιασθεῖ τὸ φετινὸ κροκοαίρι μὲ πέντε ἕξι δράματα, εἰπώθηκε πὸς τὸ ἔργ. του δὲν πρέπει πιά νὰ λογαριάζετε μὲ πράξεις μὰ μὲ σκράματα.

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γραμμὴ Πειραιῶς — Κυκλάδων

Γραμμὴ Πειραιῶς — Ἀλεξανδρείας

Τὸ μὲ διπλοῦς ἑλικας καὶ μηχανὰς ἀφθάσου ταχύτητος πολυτελείας καὶ ἀνέσεως θαλαμηγὸν ἀτμόπλοιον ΕΣΠΕΡΙΑ ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (Πορταλί Τρούμπας).

Ἐκαστὴν ΠΕΜΠΤΗΝ, ὥραν 10.30 μ. μ. διὰ Σῶρον Τήνον, Ἄνδρον καὶ Κόρθιον.

Ἐκαστον ΣΑΒΒΑΤΟΝ, ὥραν 3 μ. μ. δι' Ἀλεξάνδρειαν διὰ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :

Ἐν Ἀθήναις. Γραφεῖα Γεν. Διευθύνσεως, ὁδὸς Ἀπελλοῦ ἀριθ. 1 καὶ εἰς τὰ Πρακτορεῖα ταξιδίων κ. κ. Θωμᾶ Κοῦν καὶ Υἱοῦ, Ἀδελφῶν Γκιόλιμαν καὶ Σ. Σωτηρίου, (Πλατεία Συντάγματος) καὶ Ἰωάν. Ρέντα (παρὰ τὸν ἠλεκτρικὸν σταθμὸν Ὀμοιοίας).

Ἐν Πειραιεῖ. Γεν. Πρακτορεῖον, ὁδὸς Φίλωνος, 44. (ἔπισθεν Ἀγίας Τριάδος).

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Μ. Π. Σαλβάγων, ὁδὸς Ἀντωνιάδου. 1

(Ἐκ τοῦ Πρακτορείου)

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ :

«ΠΡΟΖΕΣ».....Δρ. 1

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΑΛΑΣ :

ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΟΥ 2

Καὶ τὰ δύο βιβλία πωλοῦνται στὸ βιβλιοπωλεῖο
Γ. Βασιλείου καὶ Σια Σταδίου 42

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γενικὸς Διευθυντὴς ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΕΜΠΕΡΙΚΟΣ

ΤΑΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Τὸ ταχύπλοον θαλαμηγὸν Ἑλληνικὸν ὑπερωκεάνειον

"ΑΘΗΝΑΙ,"

ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς μέσφ Καλαμῶν—Πατρῶν κατ' εὐθείαν διὰ Ν. Ὑόρκην τὴν 1 Ἰουνίου.

Ὁ νεότερος ὑπερωκεάνειος κολοσσὸς

"ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ,"

ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (μέσφ Καλαμῶν—Πατρῶν) κατ' εὐθείαν διὰ Νέαν Ὑόρκην τὴν 8 Ἰουνίου

Δι' ἐπιβάτας, εἰδιότηρια καὶ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :

ἘΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : Πρακτορεῖον Ἑθν. Ἀτμοπλοίας ὁδὸς Ἀπελλοῦ 1. Ἀριθ. τηλ. 320.

ἘΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ : Γενικὸν Πρακτορεῖον Ἑθν. Ἀτμοπλοίας τῆς Ἑλλάδος, ὁδὸς Φίλωνος ἀρ. 44 (ἔπισθεν Ἀγίας Τριάδος). Ἀρ. τηλ. 127.

Οἱ θέλοντες νὰ ασφαλισθῶσι θέσει ἀνάγκη νὰ δηλώσωσι ἐγκαίρως εἰς τὰ Κεντρικὰ Πρακτορεῖα τῆς Ἑταιρίας καὶ εἰς τοὺς κατὰ τόπους ἀνεγνωρισμένους ἀντιπροσώπους.

ὑποστηρίζοντες τὰ Ἑλληνικὰ ἀτμόπλοια, ὑποστηρίζετε τὴν Σημαίαν ἑας, μεγαλύνετε τὴν Πατριδα ἑας.